

ΠΕΡΙ ΑΠΕΙΛΟΥΜΕΝΩΝ ΖΩΩΝ...ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΕΡΓΑ.

ΤΣΟΧΑΝΤΑΡΙΔΟΥ Μ.

2^ο Νηπιαγωγείο Αγ. Ι. Ρέντη και Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης Πειραιά
e-mail: martha_tso@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έννοια του περιβάλλοντος είναι συνυφασμένη με την Περιβαλλοντική εκπαίδευση. Στη βιολογία ως περιβάλλον ορίζεται το σύνολο των φυσικών, χημικών και βιολογικών παραγόντων τους οποίους αντιμετωπίζει μία οργανική μονάδα σ' ένα ορισμένο χρονικό διάστημα. Σήμερα το περιβάλλον διακρίνεται σε δύο υποσύνολα: το φυσικό και το ανθρωπογενές. Το φυσικό περιβάλλον περιλαμβάνει τα φυσικά οικοσυστήματα και το ανθρωπογενές τα συστήματα που έχει δημιουργήσει ο άνθρωπος σήμερα και στο παρελθόν (Γενική Βιολογία, 1989). Έχοντας υιοθετήσει τους στόχους και τις αρχές της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης θελήσαμε να διερευνήσουμε τους τρόπους με τους οποίους το ανθρωπογενές περιβάλλον επηρεάζει, τροποποιεί αλλά και θέτει σε κίνδυνο το φυσικό κόσμο. Καλλιεργώντας μια ολιστική θεώρηση του περιβάλλοντος προσπαθήσαμε να προσεγγίσουμε τα αίτια που απειλούν με εξαφάνιση πολλά σπονδυλωτά είδη στη χώρα μας, τη σχολική χρονιά 2005-06. Ο σαφής προσανατολισμός για την αντιμετώπιση- επίλυση του προβλήματος μας οδήγησε σε μια συλλογική δράση για την υπεράσπιση του περιβάλλοντος (Καλαϊτζίδης Δ.- Ουζούνης Κ., 2000).

TSOCHANTARIDOU M.

e-mail: martha_tso@hotmail.com

ABSTRACT

The concept of the environment is interwoven with Environmental Education. In biology, the environment is defined as the total of natural, chemical as well as biological factors which an organic unit deals with in a certain period of time. Today the environment is divided into two sub-groups: the natural environment and the environment which has been created by humans. The former comprises the natural ecosystems while the latter consists of the systems that humans have created in the course of time (General Biology, 1989). Having adopted the aims and principles of Environmental Education we decided to do research into the ways in which the environment that humans have created not only influences and modifies the natural world but it also puts it in danger. During the school year 2005-06 we tried to approach the reasons why many of the vertebrates in our country are in danger of extinction by developing a holistic view of the environment. By fixating our orientation towards coping with this problem and its solution we were led to joint action towards the protection of the environment (J. Kalaitzidis – K. Ouzounis, 2000).

Λέξεις κλειδιά: οικοσυστήματα, άνθρωπος, βιοποικιλότητα, εξαφάνιση.

1 ΚΡΙΤΗΡΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΘΕΜΑΤΟΣ

Με αφορμή την παγκόσμια ημέρα των ζώων, τα παιδιά εξέφρασαν την αγάπη, το θαυμασμό και το ενδιαφέρον τους για τα διάφορα είδη ζώων που γνώριζαν. Ένα πληγωμένο περιστέρι στην αυλή του σχολείου μας αποτέλεσε το εφιαλτήριο για προβληματισμό και διερεύνηση του θέματος. Τα παιδιά έδειξαν το ενδιαφέρον τους να γνωρίσουν τα ζώα που κινδυνεύουν να εξαφανιστούν, αλλά

και τις αιτίες που προκαλούν την εξαφάνισή τους. Έθεσαν ερωτήματα, έφεραν οικο-παραμύθια, και ζωγράρισαν, οδηγώντας μας τελικά στην επιλογή του θέματος.

Βασικός σκοπός του προγράμματος ήταν να προσεγγίσουμε τον όρο «βιοποικιλότητα», να γνωρίσουμε τα βιολογικά χαρακτηριστικά των ειδών, τους Ελληνικούς βιότοπους, αλλά και το ρόλο τους στη βιωσιμότητα του οικοσυστήματος.

Να διακρίνουμε τις αιτίες στις οποίες οφείλεται η εξαφάνιση των ζώων, να δουλέψουμε ομαδικά και να αναλάβουμε δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.

2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

Γνωστικοί:

- Να γνωρίσουν τα βιολογικά χαρακτηριστικά των διαφόρων ειδών
- Να γνωρίσουν τις συνήθειές τους.
- Να ορίσουν την τροφική αλυσίδα.
- Να περιγράψουν το περιβάλλον στο οποίο ζει το κάθε ζώο.
- Να αναγνωρίσουν τους κινδύνους από τους οποίους απειλείται το κάθε ένα.
- Να συγκρίνουν το χθες με το σήμερα.
- Να «διαβάσουν» χάρτες.
- Να γνωρίσουν προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας.
- Να προσεγγίσουν το θέμα μέσα από τη Μυθολογία, τη Λογοτεχνία, τη Μουσική, το Θέατρο και τη Ζωγραφική.
- Να έρθουν σε επαφή με την Λαογραφία μας.
- Να εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους.
- Να εξηγήσουν και να «ερμηνεύσουν» γενικά, στοιχεία του κόσμου που τα περιβάλλει μέσα από διαδικασίες παρατήρησης και περιγραφής, σύγκρισης, ταξινόμησης, αντιστοίχισης.
- Να γνωρίσουν τις οικολογικές οργανώσεις και το έργο τους.

Συναισθηματικοί:

- Να υιοθετήσουν θετική στάση για το περιβάλλον.
- Να εργαστούν σε ομάδες και να καλλιεργήσουν αξίες αλληλοσεβασμού και αλληλεγγύης.
- Να αναπτύξουν κριτική σκέψη και αντίληψη.
- Να απορρίψουν ενέργειες που διαταράσσουν τις περιβαλλοντικές ισορροπίες (κυνήγι, εμπορική εκμετάλλευση ζωικών ειδών, κακή χρήση των φυσικών πόρων).
- Να διερωτηθούν για τα «δικαιώματα» των ζώων και να τα υπερασπιστούν.
- Να απορρίψουν επιθετικούς προσδιορισμούς, όπως: «κακός λύκος», «καλό δελφίνι».
- Να υποστηρίξουν οικονομικά, υλοποιώντας την ιδέα «μαζεύω χρήματα για κάποιο σκοπό», τις προσπάθειες των οικολογικών οργανώσεων «υιοθετώντας» ένα ζώο.
- Να διαφυλάξουν τη Φυσική μας κληρονομιά.
- Να ευαισθητοποιηθούν στη λήψη μέτρων.

Ψυχοκινητικοί:

- Να περπατήσουν στο πεδίο, να παρατηρήσουν, να φωτογραφίσουν και να σχεδιάσουν δεδομένα.
- Να χρησιμοποιήσουν διάφορα όργανα, όπως: μικροσκόπιο, κιάλια, τηλεσκόπιο.
- Να επιλύσουν προβλήματα.
- Να κατασκευάσουν.
- Να ηχογραφήσουν και να φωτογραφίσουν.

3. ΜΕΘΟΔΟΙ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Προσεγγίσαμε το θέμα ακολουθώντας τις παρακάτω μεθόδους:

- § **Σχέδιο εργασίας.** Η ανάπτυξη και υλοποίηση του σχεδίου εργασίας ακολούθησε την την πορεία: Επιλογή του θέματος – καθορισμός στόχων – Συγκρότηση ολιγομελών ομάδων – Ανάθεση και υλοποίηση εργασιών σε ατομικό και ομαδικό επίπεδο – Συζήτηση αποτελεσμάτων και προγραμματισμός λήψης μέτρων – Δράση – Παρουσίαση –Αξιολόγηση.
- § **Επίλυση προβλήματος:** Μέσα από τα παιχνίδια ρόλων αναζητήσαμε λύσεις στο πρόβλημα της εξαφάνισης των ζώων, συγκροτήσαμε ένα σχέδιο δράσης, υλοποιήσαμε τη δράση και τέλος την αξιολογήσαμε.
- § **Μελέτη πεδίου:** Προετοιμάσαμε και οργανώσαμε την επίσκεψη στο πεδίο. Τα παιδιά παρατήρησαν, κατέγραψαν στοιχεία, φωτογράφησαν, και έκαναν δειγματοληψία. Στην τάξη όλα τα στοιχεία συντέθηκαν και ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα.
- § Χρησιμοποιήσαμε ακόμα διδακτικές στρατηγικές όπως η ιδεοθύελα, η δραματοποίηση, ο χάρτης ιδεών.

4. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

- **Ιανουάριος -Φεβρουάριος:** 1. Γνωριμία με τα ορεινά οικοσυστήματα- Δάση της Ελλάδας
- 2. Καφέ αρκούδα –Λύκος: φυσικά χαρακτηριστικά, αναπαραγωγή, γιατί είναι απαραίτητα για την ισορροπία του οικοσυστήματος, παράγοντες που τα απειλούν. Μυθολογία και Λογοτεχνία., δραστηριότητες. Συνέντευξη από έναν κτηνοτρόφο. 3.Ελάφι – Αγριόγιδο: βιολογικά χαρακτηριστικά, περιβάλλον στο οποίο ζουν και αναπαράγονται, τι απειλεί τα ζώα αυτά, μέτρα προστασίας. Βόλτα στη γειτονιά του σχολείου μας, παρατήρηση και καταγραφή των ζώων που ζουν εδώ, σύγκριση. Θεατρικά δρώμενα, ποίηση, λογοτεχνία, οικολογικά παραμύθια, δραστηριότητες, κατασκευή μακέτας.
- **Μάρτιος- Απρίλιος:** Τα πουλιά και η σημασία τους. Οι ανάγκες των πουλιών, απειλές για την επιβίωσή τους, μέτρα προστασίας. Υδροβιότοποι. 1.Αργυροπελεκάνος – Βασιλαετός – Μαυροπετρίτης: βιολογικά χαρακτηριστικά, διατροφή, κατοικίες. Επίσκεψη της εκπροσώπου από την Ορνιθολογική εταιρεία. Επίσκεψη στον Εθνικό κήπο στο Ζάππειο χαρτογράφηση. 2. Αγαιόγλαρος- Πελαργός- Νανόχηνα: φυσικά χαρακτηριστικά, φωλιές, μετανάστευση, δακτυλίωση. Απειλές και μέτρα προστασίας. Λαογραφικά στοιχεία, οικολογικά παραμύθια. Επίσκεψη στο Ζωολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών. Παρατηρούμε με κιάλια τα πουλιά και ερευνούμε στο μικροσκόπιο τα φτερά τους.
- **Μάιος:** Θαλάσσια οικοσυστήματα, θαλάσσια θηλαστικά. Δελφίνι- χελώνα Καρέτα- Καρέτα – μεσογειακή φώκια, βιολογικά χαρακτηριστικά, ανθρώπινες δραστηριότητες που τα απειλούν. Εκπαιδευτική εκδρομή στον κέντρο διάσωσης θαλάσσιας χελώνας, στη Γλυφάδα.. Αξιοποίηση μουσειοσκευής. Συνέντευξη από έναν ψαρά. Εικαστικές τέχνες, θεατρικό παιχνίδι. Προσκαλούμε έναν συγγραφέα οικολογικού παραμυθιού.
- **Ιούνιος:** «Υιοθεσία» ενός ζώου. Δημιουργία αφίσας, σχεδιασμός καπέλων και μπλουζών με ανάλογο οικολογικό μήνυμα και διανομή ενημερωτικών φυλλαδίων στην τοπική κοινωνία. Ημερίδα, παρουσίαση αποτελεσμάτων. Έκθεση παιδικών εργασιών και δημοσίευση στιγμών από το πρόγραμμα στην εφημερίδα του 2^{ου} Δημοτικού Σχολείου Αγ. Ι. Ρέντη. Θεατρικό δρώμενο. Τελική αξιολόγηση.

5. ΔΡΑΣΕΙΣ – ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ

- **Ιανουάριος- Φεβρουάριος:** Προβολή ντοκιμαντέρ για τη γνωριμία με την πανίδα της χώρας μας. Περιπατάμε στη γειτονιά μας, παρατηρούμε και καταγράφουμε ζώακια. Συνέντευξη από έναν κτηνοτρόφο.
- **Μάρτιος – Απρίλιος:** Επίσκεψη στο Ζωολογικό Μουσείο και παρακολούθηση του προγράμματος που εκπονείται εκεί. Παρουσίαση από εκπρόσωπο της Ορνιθολογικής εταιρείας πληροφοριών για τα πουλιά που απειλούνται, στα παιδιά και στους γονείς τους. Επίσκεψη στον Εθνικό κήπο, παρατήρηση, φωτογράφιση και χαρτογράφηση της περιοχής.
- **Μάιος:** Εκπαιδευτική εκδρομή στο κέντρο διάσωσης θαλάσσιας χελώνας. Ο συγγραφέας οικολογικών παραμυθιών απαντά στις ερωτήσεις μας. Συνέντευξη από έναν ψαρά.
- **Ιούνιος:** Μεταφέρουμε τα μηνύματα μας στην τοπική κοινωνία με αφίσες, μπλουζάκια, κονκάρδες, ενημερωτικά φυλλάδια. «Υιοθετούμε» ένα ζώακι. Παρουσιάζουμε το πρόγραμμα σε γονείς, τοπικούς φορείς, κατοίκους και συναδέλφους. Δημοσιεύουμε τα συνθήματά μας.
- Τα Δικαιώματα των Ζώων, αλλά και ένα δραματοποιημένο παραμύθι γραμμένο από τα παιδιά κλείνουν την καλοκαιρινή μας γιορτή.

6. ΜΕΘΟΔΟΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Διαπιστώσαμε το επίπεδο των εμπειριών, βιωμάτων, γνώσεων και ενδιαφερόντων του παιδιού προσπαθώντας να προσαρμόσουμε τις μαθησιακές διαδικασίες στις δυνατότητες και τις ιδιαιτερότητες του κάθε παιδιού. Η αρχική αξιολόγηση έγινε με ερωτηματολόγιο και με τη μέθοδο «ερωτήσεις – απαντήσεις». Στη συνέχεια δόθηκε δεύτερο ερωτηματολόγιο, όπου προσπαθήσαμε να ελέγξουμε την πορεία του κάθε παιδιού καθώς αναπτύχθηκαν νέες αντιλήψεις, στάσεις, αξίες και δεξιότητες. Στην τελική αξιολόγηση συμπεριλάβαμε το παιδικό ιχνογράφημα και τον ατομικό φάκελο όπου εκτιμήθηκε η συνολική επίτευξη των στόχων, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, η διαθεματική προσέγγιση, η ικανότητα οργάνωσης και επεξεργασίας πληροφοριών και στοιχείων που συγκεντρώθηκαν, η εξαγωγή συμπερασμάτων, ο βαθμός αξιολόγησης των νέων τεχνολογιών και ο βαθμός δυσκολίας του θέματος.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΝΤΙΚΤΥΠΟΣ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Κατά τη διάρκεια προσέγγισης του θέματος προέκυψαν ερωτήματα ηθικής τάξης που εμπλέκουν τις τοπικές κοινωνίες, τους δημόσιους φορείς, την τοπική αυτοδιοίκηση ακόμη και το κράτος. Προσπαθήσαμε να καλλιεργήσουμε την κριτική σκέψη και τη δυνατότητα να αξιολογήσουν οι ίδιοι οι μαθητές το θέμα στην προοπτική της βιώσιμης ανάπτυξης, αλλά και να αναπτύξουν περιβαλλοντική ηθική ως προϊόν συζήτησης, ελεύθερης συμμετοχής και ως ικανότητα γνώσης και αξιολόγησης των προβλημάτων (Αναστασάτος Ν.,2005). Άλλωστε όπως είναι γνωστό η έρημος επεκτείνεται. Αλίμονο σε αυτούς που την κουβαλάνε μέσα τους...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Αναστασάτος Ν.,(2005) *Σχολείο και Περιβάλλον- Από τη θεωρία στην πράξη*, Ατραπός, Αθήνα 2005.
2. Γενική Βιολογία, (1989), *Γενική Βιολογία*, Εκδοτική Αθηνών, 1989.
3. Καλαϊτζίδης Δ. – Ουζούνης Κ., (2000) *Περιβαλλοντική Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη*, εκδ. Σπανίδη, Ξάνθη 2000.

Φωτογραφία 1

Φωτογραφία 2

Φωτογραφία 3

Φωτογραφία 4

